

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan - Karasińska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 października 2021 r. w Warszawie

sprawy H. B.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek odwołania H. B.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

z dnia 24 lipca 2017 r. nr (...)

1. oddala odwołanie;
2. zasądza od odwołującego się H. B. na rzecz organu rentowego Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Monika Roslan - Karasińska

Sygn. akt VII U 4824/19

UZASADNIENIE

W dniu 24 sierpnia 2017 r. H. B. złożył odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 2017 r. nr (...) zaskarżając ją w całości zarzucał decyzji naruszenie przepisów Konstytucji RP oraz Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez arbitralne obniżenie osobistych praw majątkowych odwołującego, naruszenie jego godności, prawa do ochrony czci i dobrego imienia oraz prawa do prywatności i prawa do poszanowania życia rodzinnego oraz wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie mu świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości, tj. w kwocie 1.808,75 zł brutto przyznanej mu decyzją z dnia 27 lutego 2017 r. oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że od 1 września 1975 r. do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę w jednostkach Służby Bezpieczeństwa. Zdaniem odwołującego przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, wprowadzone z mocy nowelizacji ustawy z 16 grudnia 2016 r., będące podstawą zaskarżonej decyzji są sprzeczne z Konstytucją RP i Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i narusza jego podstawowe prawa, zasadę ochrony praw nabytych i zasadę sprawiedliwości społecznej (odwołanie z dnia 24 sierpnia 2017 r., k. 3-12 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, zastępowany przez pełnomocnika, wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając stanowisko organu rentowego pełnomocnik wyjaśnił, że zaskarżona decyzja została wydana zgodnie z zasadami obliczania wysokości emerytury określonymi w art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy oraz w oparciu o informację o przebiegu służby ubezpieczonego sporządzoną przez Instytut Pamięci Narodowej, z której wynika, że ubezpieczony w okresie od 1 września 1973 r. do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ww. ustawy. W związku z powyższym skarżoną decyzją organ emerytalno-rentowy dokonał ponownego przeliczenia przysługującego ubezpieczonemu świadczenia. Pełnomocnik Dyrektora ZER MSWiA podniósł przy tym, że informacja z IPN o przebiegu służby odwołującego była wiążąca przy wydaniu przedmiotowej decyzji. Wskazał także, że biorąc pod uwagę powołane uregulowania prawne, nie ma podstaw do uwzględnienia roszczeń odwołującego (odpowiedź na odwołanie z dnia 18 sierpnia 2018r., k. 19-20v. a.s.).

Postanowieniem z dnia 18 września 2019 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyznaczył do rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (postanowienie z dnia 18 września 2019 r., k. 40 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

H. B. został przyjęty do służby w Milicji Obywatelskiej z dniem 1 września 1973 r. na stanowisko inspektora (...) Wydziału (...) Służby Bezpieczeństwa Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w K.. Z dniem 18 października 1973 r. został odwołany z zajmowanego stanowiska i mianowany na stanowisko inspektora (...) Wydziału (...) Służby Bezpieczeństwa. Z dniem 4 kwietnia 1974 r. został odwołany z zajmowanego stanowiska i mianowany na stanowisko inspektora (...) Wydziału (...) Służby Bezpieczeństwa. Od dnia 1 września 1974 r. zajmował stanowisko starszego oficera – młodszego inspektora Departamentu (...) MSW, od 1 stycznia 1975 r. został mianowany inspektorem Wydziału (...) Departamentu (...) MSW. We wniosku personalnym zawarto informacje, że H. B. ukończył studia wyższe, odbył przeszkolenie w (...) i na podstawie opinii jest pracownikiem, który nabył odpowiednie przygotowanie ogólne i zawodowe wymagane do pracy operacyjnej w Wydziale (...) Departamentu (...) MSW. W roku 1974/1975 r. ubezpieczony był słuchaczem Studium (...), został dobrze oceniony w zakresie (...) umiejętności takich jak fotografowanie dokumentów – reprodukcja, fotografowanie osób i obiektów, fotografowanie aparatami kamuflowanymi, kamuflaż – miękki film, tajne rejestracje rozmów za pomocą magnetofonu, tajne rejestracje rozmów za pomocą nadajnika nasobnego. Odwołujący w dalszym ciągu był oceniany jako pracownik posiadający predyspozycje do pracy operacyjnej, wykazywał się dużą inicjatywą i pomysłowością, a jego zaangażowanie i zdyscyplinowanie uzasadniało mianowanie go pracownikiem stałym resortu. Od maja 1976 r. H. B. otrzymał zadanie samodzielnego zabezpieczenia i ochrony operacyjnej resortu łączności, organizował również nowe źródła informacji. Na podstawie tej opinii odwołujący został mianowany pracownikiem stałym Wydziału (...) Departamentu (...) MSW. W czerwcu 1978 r. został oceniony, jako pracownik wykazujący się stałymi postępami w pracy operacyjnej, zwiększający ilość osobowych źródeł informacji o ochranianym obiekcie i wzorowo prowadzący dokumentację w sprawach operacyjnych, wobec tego z dniem 7 lipca 1978 r. przyznano mu dodatek specjalny do wynagrodzenia. W okresie od 7 maja 1979 r. do 18 lutego 1981 r. pracował w Departamencie (...) A MSW, a następnie od 19 lutego 1981 r. w Departamencie (...) MSW. W opinii służbowej z dnia 2 listopada 1981 r. wskazano, że odwołujący od maja 1976 r. realizuje samodzielnie zadania na odcinku zabezpieczenia i ochrony operacyjnej resortu łączności, a ostatnio spełnia także funkcje pełnomocnika ds. ochrony w Ministerstwie Łączności. Posiada kilkanaście źródeł operacyjnych, które w większości samodzielnie zorganizował. Potrafi umiejętnie rozwiązywać zadania operacyjne, przedstawiać wnikliwie analizy założeń i trafne propozycje dotyczące dalszych przedsięwzięć. Od grudnia 1983 r. był mianowany na starszego inspektora Wydziału (...) Departamentu (...) MSW. Będąc zatrudnionym na stanowisku inspektora, ubezpieczony zajmował się ochroną gospodarki narodowej, wyróżniał się głównie w zakresie pozyskiwania osobowych źródeł informacji, pracy z nimi oraz prowadzeniem spraw operacyjnych. W opinii służbowej z 6 czerwca 1984 r. wskazywano, że posiada na stanie 25 źródeł operacyjnych, które w większości samodzielnie pozyskał i umiejętnie kieruje ich pracą. Na wniosek personalny z 6 czerwca 1984r., który został pozytywnie rozpatrzony, odwołujący został mianowany Zastępcą Naczelnika Wydziału

(...) Departamentu (...) MSW z dniem 27 lipca 1984 r. Ze względu na nieosiągnięcie wymiernych efektów w pracy operacyjnej w maju 1989 r. został przeniesiony na równorzędne stanowisko do Wydziału (...) Departamentu Ochrony (...) do służby w charakterze nieoperacyjnym i tam pracował do zakończenia służby (podanie o przyjęcie do służby k. 8, życiorys k. 9, ankieta personalna k. 10 – 23, rozkaz personalny z 7 września 1973 r., k. 30, karta przeniesienia z 16 sierpnia 1974 r., k. 156, wniosek personalny, k. 177, dyplom z 10 lipca 1975 r., k. 178, wniosek personalny, k. 180, opinia służbowa, k. 181-182, wniosek personalny, k. 184, zarządzenie wewnętrzne nr 16 z 17 listopada 1980 r., k. 189, opinia służbowa, k. 190, wniosek personalny, k. 191, opinia służbowa, k. 192, wniosek o nadanie stopnia MO, k. 193-194, wniosek personalny, k. 195, opinia służbowa, k. 196, indywidualna karta przeglądu kadrowego, k. 207 – 210 akt IPN, zeznania H. B., k. 82 a.s.).

W dniu 14 września 1990 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał decyzję nr ewid. (...) mocą, której przyznał odwołującemu prawo do emerytury policyjnej. Wysokość emerytury na dzień jej przyznania wynosiła 10.102,21 zł (starych złotych przed denominacją). Wysokość emerytury po waloryzacji od dnia 1 marca 2017 r. wyniosła 1.808,75 zł (decyzje Dyrektora ZER MSWiA z dnia 14 września 1990 r. i z dnia 27 lutego 2017 r., k. 1-2 a.r.).

Pismem z dnia 30 marca 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej poinformował Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, że z posiadanych akt osobowych H. B. wynika, że w okresie od 1 września 1973 r. do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której jest mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (informacja o przebiegu służby z 30 marca 2017 r., k. 3 a.r.).

W związku z powyższym Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał w dniu 24 lipca 2017 r. decyzję nr (...), w której ustalił wysokość emerytury H. B. od 1 października 2017 r. w kwocie 1.085,49 zł. Jako podstawa wydania decyzji zostały wskazane przepisy art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016r., poz. 708 ze zm.) oraz otrzymana z IPN informacja z dnia 30 marca 2017 r. (decyzja Dyrektora ZER MSWiA z 24 lipca 2017 r., k. 5 a.r.).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego oraz w aktach służbowych odwołującego z okresu służby w latach 1973-1990. Dokumenty, na których Sąd oparł swoje ustalenia, zasługiwały w całości na uwzględnienie. Ich wiarygodności nie kwestionował zarówno odwołujący, jak i organ rentowy, a poza tym nie zachodziły takie okoliczności, które wskazywałyby na nieautentyczność ww. dokumentów bądź odwoływanie się w nich do informacji i zdarzeń, które nie odpowiadają stanowi rzeczywiście.

W toku postępowania Sąd przeprowadził dowód z przesłuchania odwołującego, przy czym konfrontując ten dowód z treścią zgromadzonej dokumentacji, Sąd dał wiarę odwołującemu jedynie w zakresie ogólnego opisu przebiegu służby, oraz w zakresie jakim zeznał, że samodzielnie organizował źródła informacji, z rozmów sporządzał raporty i notatki, przekazywał je przełożonym oraz posiadał łącznie 25 źródeł operacyjnych, które w tym zakresie były spójne z informacjami znajdującymi się w aktach przebiegu służby. W zakresie jakim odwołujący twierdził, że po awansie na stanowisko zastępcy naczelnika w 1984 r. nie posiadał już źródeł operacyjnych Sąd odmówił u wiary, bowiem co innego wynika z materiału dowodowego w szczególności z indywidualnej karty przeglądu kadrowego (k. 207 – 210), na której podstawie Sąd ustalił, że odwołujący w dalszym ciągu koncentrował się na pracy operacyjnej, lecz zgodnie z oceną nie osiągał już w tym obszarze wymiernych efektów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlegało oddaleniu.

Na wstępie podkreślić należy, że ubezpieczony kwestionował możliwość uznania, by służba, jaką pełnił w latach 1973-1990 była wykonywana na rzecz państwa totalitarnego. Podnosił przy tym szereg zarzutów sprzeczności zastosowanego przepisu art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020r., poz. 723 ze zm.) - dalej jako ustawa zaopatrzeniowa - z normami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i przepisami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Powołane, zastosowane wobec ubezpieczonego, przepisy wprowadzono na mocy art. 1 ustawy nowelizującej z 16 grudnia 2016r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. 2016r., poz. 2270), zwanej dalej ustawą zmieniającą i jest to już druga regulacja powodująca obniżenie emerytur, a teraz także rent inwalidzkich osobom, które pełniły „służbę w organach bezpieczeństwa PRL”. Obecnie pojęcie to zastąpiono pojęciem „służby na rzecz państwa totalitarnego”, art. 15c wskazuje bowiem, że w przypadku osoby, która pełniła „służbę na rzecz totalitarnego państwa” i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999r., emerytura wynosi: 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby, a poza tym, emerytury nie podwyższa się zgodnie z treścią art. 15 ust. 2 i 3 ustawy nowelizowanej, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Jednocześnie ustawodawca wprowadził ograniczenie, zgodnie z którym wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Należy wspomnieć, że w rozwiązaniach, poprzedzających ustawę nowelizującą z 16 grudnia 2016r., przyjętych wcześniej w ustawie z dnia 23 stycznia 2009r. (Dz. U. z 2009r., Nr 24, poz. 245) obniżono po raz pierwszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990r. z 2,6% do 0,7%.

Zarówno Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 stycznia 2010r. (sygn. Kp 6/09), jak i Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013r. (15189/10, Lex nr 1324219) uznały wówczas, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie, a więc nie można skutecznie kwestionować ich konstytucyjności. W przywołanym orzeczeniu Trybunał Praw Człowieka podkreślił również, że rozpatrywał już sprawy, w których pojawiał się problem uprzywilejowanej pozycji w sferze praw emerytalnych członków elity komunistycznej i policji politycznej w krajach postkomunistycznych oraz potwierdził prawo ustawodawcy chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że podjęte środki nie mogą być nieproporcjonalne. Rozważania jakie zostały poczynione przez Trybunał Konstytucyjny oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka na gruncie poprzedniej „ustawy dekomunizacyjnej” będą pomocne także i przy ocenie niniejszej sprawy, właśnie z uwzględnieniem faktu, że mamy do czynienia z kolejnym swoistym rozliczaniem się z osobami arbitralnie uznanymi za służące państwu totalitarnemu.

Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w oparciu o przepisy wprowadzone na mocy wspomnianego art. 1 ustawy zmieniającej. W uzasadnieniu do projektu tej ustawy wskazano, że ma ona na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944r. do 31 lipca 1990r. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących służbę ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku

do osób pobierających te świadczenia na podstawie ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, ustawa zaopatrzeniowa, jak też wydane na jej podstawie decyzje, zasadnie budzą wątpliwości odnośnie ich zgodności z zasadą godności jednostki, zasadą rządów prawa, zasadą równości, czy zasadą proporcjonalności, z uwagi na ich wydanie po niemal 27 latach od transformacji ustrojowej oraz z zasadą sądowego wymiaru sprawiedliwości. Ustawa zaopatrzeniowa wprowadza w art. 13b oraz art. 15c i art. 22a odpowiedzialność zbiorową i swoim zakresem podmiotowym obejmuje, bez wyjątków, wszystkich byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa, niezależnie od ich postawy patriotycznej, etycznej i moralnej, rodzaju wykonywanych czynności, czy zajmowanego stanowiska. Tego rodzaju regulacje zaprzeczają istocie zasady rządów prawa. Zasada ta oznacza obowiązek władz publicznych traktowania osób w sposób adekwatny i proporcjonalny do ich postawy, zasług i przewinień. Niedopuszczalne zatem jest zastosowanie jakichkolwiek represji w stosunku do osób tylko za to, że pracowały lub służyły w okresie poprzedzającym zmianę ustroju państwa polskiego. Nawet uznanie, że niektóre instytucje funkcjonujące przed tą zmianą działały w sposób budzący dziś poważne wątpliwości prawne i moralne, nie uprawnia prawodawcy do stwierdzenia, że wszystkie osoby tam zatrudnione były przestępcami. W tym też kontekście, zdaniem Sądu, działania ustawodawcy polegające na arbitralnym obniżeniu wysokości emerytury ubezpieczonego trudno jest uzasadnić dążeniem do jakiegokolwiek słusznego celu leżącego w interesie publicznym. Zastosowanie nowego wskaźnika emerytury miało charakter automatyczny, bez uwzględnienia faktycznie wykonywanych obowiązków, jak również pełnionej funkcji przez odwołującego. Ustawa zmieniająca w gruncie rzeczy zadziałała bez rozróżnienia pomiędzy funkcjonariuszami, którzy w rzeczywistości dopuścili się czynów przestępczych oraz tymi, którzy jedynie należeli do personelu technicznego.

Ponadto nie należy pomijać faktu, że zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej prawo do emerytury policyjnej nie przysługuje funkcjonariuszowi skazanemu prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 kodeksu karnego lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby. Jednakże w takim przypadku prawomocnie skazanemu przestępcy przysługuje świadczenie na ogólnych zasadach obowiązujących w powszechnym systemie emerytalnym. Przytoczony wyżej przepis wskazuje, że ustawa zmieniająca wprowadziła pozasądową zbiorową odpowiedzialność za nieokreślony czyn z naruszeniem prawa jednostki do sądu i sprawiedliwego procesu. Obniżono określonym podmiotom emerytury i renty w sposób bardziej niekorzystny, niż jest to obecnie dopuszczalne nawet wobec funkcjonariuszy prawomocnie skazanych przez sąd za popełnione przestępstwa. Ci ostatni funkcjonariusze mogą zostać pozbawieni świadczeń emerytalnych przysługujących funkcjonariuszom służb mundurowych przez obniżenie ich do poziomu przysługującego w ramach powszechnego systemu emerytalnego.

W przedmiotowej sprawie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał zaskarżoną decyzję jedynie na podstawie informacji o przebiegu służby ubezpieczonego sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej. Ten dokument stanowił podstawę obniżenia emerytury policyjnej. Wymaga przy tym podkreślenia, że ogranicza się on jedynie do stwierdzenia, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której jest mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej od dnia 1 września 1973 r. do 31 lipca 1990 r. Treść dokumentu nie precyzuje natomiast, na jakiej dokładnie podstawie służba ubezpieczonego została zakwalifikowana jako służba na rzecz państwa totalitarnego. W tym kontekście Sąd Okręgowy zwraca uwagę na pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011r. (II UZP 10/11) – który też w całości podziela – zgodnie z którym sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa).

Z tego wynika, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać również sądu rozpoznającego przedmiotową sprawę.

W aktualnym stanie prawnym Sąd Najwyższy również wyraził swój pogląd. W sprawie o sygn. akt III UZP 1/20 podjął w składzie 7-osobowym uchwałę z dnia 16 września 2020r., w której stwierdził, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

Wprawdzie powołana uchwała zapadła w sprawie jednostkowej, ale pogląd prawny, jaki wyraził w niej Sąd Najwyższy, Sąd Okręgowy podziela. To z kolei oznacza, że w analizowanym przypadku stwierdzenie o pełnieniu przez J. R. służby na rzecz totalitarnego państwa nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994r.). W tym też kontekście warto zwrócić uwagę na podsumowanie powyższego wątku dokonane w uzasadnieniu wspomnianej uchwały. Sąd Najwyższy zwrócił tam uwagę, że skoro sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby, to w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie tej informacji, sąd będzie zobowiązany do rekonstrukcji jej przebiegu w konkretnym wypadku, na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności na podstawie długości okresu pełnienia służby, jej historycznego umiejscowienia w okresie od 22 lipca 1944r. do 31 lipca 1990r., miejsca pełnienia służby, czy też zajmowanego stanowiska (§ 59 uchwały SN).

W tym zakresie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę sięgania do opinii służbowych funkcjonariuszy, uwzględniania ogólnych reguł dowodzenia: rozkładu ciężaru dowodu, dowodu prima facie, domniemań faktycznych, wynikających z informacji o przebiegu służby (§ 60 uchwały SN). Wskazał poza tym, że przy ocenie zasadności objęcia konkretnej osoby zakresem ustawy, okolicznością, której nie można pominąć, jest sam fakt weryfikacji w 1990r. (§ 92 uchwały SN).

Uwzględniając powołane wyżej poglądy, Sąd Okręgowy przeprowadził w przedmiotowej sprawie postępowanie dowodowe w celu weryfikacji ustaleń w zakresie służby odwołującego przyjętych przez organ rentowy jako podstawę wydania zaskarżonej decyzji. W tym też celu Sąd poddał analizie dokumenty z akt służby odwołującego. Potwierdzają one, że w latach 1973-1990 odwołujący pełnił służbę w jednostkach odpowiadających wymienionym przez IPN rodzajom jednostek określonych w art. 13b ust. 1 pkt 5 ustawy zaopatrzeniowej. Z dokonanej przez Sąd analizy w tym zakresie wynika, że odwołujący został przyjęty do służby w Milicji Obywatelskiej z dniem 1 września 1973 r. na stanowisko inspektora (...) Wydziału (...) Służby Bezpieczeństwa Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w K.. Następnie ubezpieczony został odwołany z zajmowanego stanowiska i mianowany na stanowisko inspektora (...) Wydziału (...) Służby Bezpieczeństwa, później inspektora (...) Wydziału (...) Służby Bezpieczeństwa, następnie starszego oficera – młodszego inspektora Departamentu (...) MSW, od 1 stycznia 1975 r. został mianowany inspektorem Wydziału (...) Departamentu (...) MSW, następnie został pracownikiem stałym Wydziału (...) Departamentu (...) MSW pracował w Departamencie (...) A MSW, a od 19 lutego 1981 r. w Departamencie (...) MSW. Od grudnia 1983 r. był mianowany na starszego inspektora Wydziału (...) Departamentu (...) MSW. Będąc zatrudnionym na stanowisku inspektora wyróżniał się głównie w zakresie pozyskiwania osobowych źródeł informacji, pracy z nimi oraz prowadzeniem spraw operacyjnych. W opinii służbowej z 6 czerwca 1984 r. wskazywano, że posiada na stanie 25 źródeł operacyjnych, które w większości samodzielnie pozyskał i umiejętnie kieruje ich pracą. Na wniosek personalny z 6 czerwca 1984r., który został pozytywnie rozpatrzony odwołujący został mianowany Zastępcą Naczelnika Wydziału (...) Departamentu (...) MSW z dniem 27 lipca 1984 r.

Powyższe ustalenia potwierdzają, że służba odwołującego była związana z działalnością w jednostkach stanowiących odpowiedniki terenowe jednostek MSW, w szczególności w referatach i Wydziałach SB przy komendach regionalnych Milicji Obywatelskiej. O ile sam fakt służby w strukturach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w tym także Służby Bezpieczeństwa PRL, na tle cytowanego wyżej orzecznictwa, nie

przesądza jeszcze o uznaniu danej służby za realizowaną na rzecz państwa totalitarnego, o tyle dołączone do akt sprawy dokumenty potwierdzają, że w analizowanych latach służby odwołujący realizował przede wszystkim czynności operacyjne. W tym zakresie Sąd miał na względzie informacje zawarte w opiniach służbowych, wnioskach personalnych oraz wnioskach o nadanie stopnia MO, w przypadku tych drugich mając na uwadze, iż zawierały uzasadnienie wnioskowanych zmian warunków służby odwołującego bądź przyznania mu wyższego stopnia milicyjnego. We wnioskach i opiniach o odwołującym, wskazywano przede wszystkim, że jest pracownikiem, który nabył odpowiednie przygotowanie ogólne i zawodowe wymagane do pracy operacyjnej, później był oceniany jako pracownik posiadający predyspozycje do pracy operacyjnej, wykazujący się dużą inicjatywą, a jego zaangażowanie i zdyscyplinowanie uzasadniało mianowanie go pracownikiem stałym resortu, także w późniejszym okresie był oceniany, jako pracownik wykazujący się stałymi postępami w pracy operacyjnej, zwiększał ilość osobowych źródeł informacji o ochranianym obiekcie i wzorowo prowadził dokumentację w sprawach operacyjnych. W opinii służbowej z dnia 2 listopada 1981 r. wskazano, że odwołujący od maja 1976 r. realizuje samodzielnie zadania na odcinku zabezpieczenia i ochrony operacyjnej resortu łączności, a ostatnio spełnia także funkcje pełnomocnika ds. ochrony w Ministerstwie Łączności. Posiada kilkanaście źródeł operacyjnych, które w większości samodzielnie zorganizował. W opinii służbowej z 6 czerwca 1984 r. wskazywano, że posiada na stanie 25 źródeł operacyjnych, które w większości samodzielnie pozyskał i umiejętnie kieruje ich pracą. Informacje o prowadzeniu przez odwołującego zadań operacyjnych znajdują się praktycznie we wszystkich opiniach służbowych i wnioskach z okresu służby.

Powyższe okoliczności potwierdzają zatem, że praca odwołującego nie tylko skupiała się na działalności operacyjnej, lecz ponadto była realizowana w ramach zadań Służby Bezpieczeństwa. Również i taka okoliczność wynika jednoznacznie z akt przebiegu jego służby, które potwierdzają sygnalizowaną wyżej okoliczność, iż przez cały sporny okres odwołujący pracował w referatach/wydziałach Służby Bezpieczeństwa. Informacje w tym zakresie znajdują się we wnioskach personalnych z lat 1973-1990. W dokumentach zawierających oceny pracy odwołującego z całego okresu służby podkreślano, że operacyjnie pracuje od 1976 r. oraz że w miarę upływu czasu zdobył bogate doświadczenie praktyczne w sekcji zajmującej się ochroną operacyjną. Okoliczności te stanowiły jedną z głównych przyczyn kierowania na wyższe stanowiska w strukturach Służby Bezpieczeństwa, w tym w szczególności na stanowisko Zastępcy Naczelnika Wydziału (...) Departamentu (...) MSW z dniem 27 lipca 1984 r. W dalszym ciągu odwołujący koncentrował się na pracy operacyjnej w ramach zadań Służby Bezpieczeństwa, co także potwierdzają dokumenty dołączone do jego akt służby. Praktycznie w każdym dokumencie zawierającym ocenę jego pracy podkreślano, że wykazuje się dużą inicjatywą i pomysłowością, zaangażowaniem i zdyscyplinowaniem, posiada postępy w pracy operacyjnej, zwiększa ilość osobowych źródeł informacji o ochranianym obiekcie i wzorowo prowadzi dokumentację w sprawach operacyjnych, potrafi umiejętnie rozwiązywać zadania operacyjne, przedstawiać wnikliwe analizy założeń i trafne propozycje dotyczące dalszych przedsięwzięć, wyróżnia się głównie w zakresie pozyskiwania osobowych źródeł informacji, pracą z nimi oraz prowadzeniem spraw operacyjnych.

W ocenie Sądu - mając na względzie zarówno charakter pracy odwołującego, jak i w zasadzie bezsporny fakt, że praca koncentrowała się ona niemal wyłącznie na realizacji zadań operacyjnych – należało przyjąć, że przez cały okres służby wykonywał pracę operacyjną, stanowiącą fundament funkcjonowania aparatu bezpieczeństwa.

Z uwagi na opisane okoliczności Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zmiany skarżonej decyzji. Dokonując analizy wyników przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego Sąd ocenił, że w przypadku H. B. istnieją podstawy do zakwalifikowania okresu jego służby od 1 września 1973 r. do 31 lipca 1990 r. jako służby na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ust. 1 pkt 5 ustawy zaopatrzeniowej. W konsekwencji powyższego Sąd ocenił, że organ rentowy prawidłowo zastosował art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, obniżając w efekcie przysługującą odwołującemu emeryturę. W tej sytuacji odwołanie, jako bezzasadne, należało oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r. poz. 1799), zasądając od H. B. na rzecz Dyrektora ZER MSWiA kwotę 180 zł.